

คำอธิบายสรุปสาระสำคัญ

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒

๑. ความมุ่งหมายของกฎหมาย

โดยที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง และผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากการเห็นชอบของสภาท้องถิ่น หรือกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษจะมาโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย โดยคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

๒. สรุปสาระสำคัญของกฎหมาย

เพื่อให้การตรากฎหมายเป็นไปตามเจตนารมณ์ข้างต้น รัฐบาลจึงได้เสนอให้มีการตราพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ ขึ้นใช้บังคับ โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

๒.๑ บทบัญญัติทั่วไป และหมวด ๑ บททั่วไป

(๒.๑.๑) กำหนดให้การจัดการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง มอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบจัดการเลือกตั้งและรองรับกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นเอง หรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นดำเนินการแทน (มาตรา ๕)

(๒.๑.๒) กำหนดการให้ความคุ้มครองการปฏิบัติงานโดยสุจริตของคณะกรรมการการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง มิให้ต้องรับผิดทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางปกครอง (มาตรา ๗)

(๒.๑.๓) กำหนดหลักเกณฑ์การตรวจสอบการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ปฏิบัติงานในเชิงรุกโดยการตรวจสอบการเลือกตั้งท้องถิ่นนั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่จำเป็นต้องรอให้มีผู้ร้องเรียนก่อน รวมทั้งกำหนดให้ชัดเจนว่าการประกาศผลการเลือกตั้งไม่เป็นการตัดอำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสืบสวนหรือไต่สวนการเลือกตั้งที่ไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรม (มาตรา ๑๖)

(๒.๑.๔) กำหนดหลักเกณฑ์ในกรณีที่มีการสั่งให้ผู้บริหาร ประธานหรือรองประธานสภาท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งไม่ว่าด้วยเหตุใด หากคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนตำแหน่งที่ว่างแล้ว แม้ภายหลังศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งหรือคำวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งนั้นไม่ชอบก็ย่อมไม่กระทบต่อการเลือกตั้งนั้น เพื่อเป็นการรองรับผลการเลือกตั้งครั้งใหม่ที่ได้ดำเนินการมาโดยชอบ (มาตรา ๑๘)

๒.๒ หมวด ๒ เขตเลือกตั้ง หน่วยเลือกตั้ง และที่เลือกตั้ง

(๒.๒.๑) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดเขตเลือกตั้ง กรณีเขตเลือกตั้งสภาท้องถิ่นจะมีเกณฑ์การกำหนดเขตเลือกตั้งที่แตกต่างกันตามรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ได้มีการเพิ่มเติมข้อยกเว้นกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ถือเขตหมู่บ้านเป็นเขตเลือกตั้ง เว้นแต่กฎหมายว่าด้วยสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น (มาตรา ๑๘) เพื่อแก้ไขปัญหกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีพื้นที่หมู่บ้านน้อยหรือมีประชากรไม่ถึง ๒๕ คน

(๒.๒.๒) กรณีเขตเลือกตั้งของผู้บริหารท้องถิ่นให้ถือเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเขตเลือกตั้ง (มาตรา ๒๒)

(๒.๒.๓) สำหรับการกำหนดหน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้งให้เป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา ๒๓)

๒.๓ หมวด ๓ การดำเนินการเลือกตั้ง

กำหนดเกี่ยวกับการได้มาซึ่งผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง กำหนดหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการเลือกตั้ง รวมทั้งค่าตอบแทนของผู้ปฏิบัติงานดังกล่าว นอกจากนี้ ยังได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการแต่งตั้งปลัดจังหวัด นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอเป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ เมื่อมีเหตุว่าหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นมีส่วนได้เสียกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่าอาจก่อให้เกิดความไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรมในการเลือกตั้ง หรือเหตุจำเป็นอื่นได้ (มาตรา ๒๕)

๒.๔ หมวด ๔ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

กำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การใช้สิทธิเลือกตั้ง การไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การจำกัดสิทธิกรณีไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

๒.๕ หมวด ๕ ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(๒.๕.๑) กำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามในการสมัครรับเลือกตั้งให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ (มาตรา ๔๙ มาตรา ๕๐)

(๒.๕.๒) กำหนดวิธีการ และการดำเนินการรับสมัคร โดยผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการยื่นคำร้องคัดค้าน และการดำเนินการตรวจสอบเพื่อวินิจฉัยว่าผู้สมัครเป็นผู้ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ และกำหนดห้ามการรับจ้างหรือว่าจ้างให้สมัครหรือถอนการสมัครรับเลือกตั้งไว้ด้วย (มาตรา ๕๓)

๒.๖ หมวด ๖ ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งและวิธีการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดกำหนดค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายในการเลือกตั้ง การกำหนดเวลาและข้อห้ามในการดำเนินการหาเสียง รวมทั้งการกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถมีผู้ช่วยหาเสียงได้แต่ต้องแจ้งจำนวนให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบ โดยค่าตอบแทนของผู้ช่วยหาเสียงนั้นให้คำนวณเป็นค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งด้วย (มาตรา ๕๙ – มาตรา ๗๓)

๒.๗ การออกเสียงลงคะแนน

กำหนดวิธีการลงคะแนนเลือกตั้ง โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้กำหนดลักษณะบัตรและหีบบัตรเลือกตั้ง กำหนดเวลาออกเสียงลงคะแนน (๐๘.๐๐ น. ถึง ๑๗.๐๐ น.) กรณีจำเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจกำหนดเวลาออกเสียงลงคะแนนเป็นอย่างอื่นได้

๒.๘ หมวด ๘ การนับคะแนนและการประกาศผลการเลือกตั้ง

กำหนดวิธีการนับคะแนนที่คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งต้องนับคะแนน ณ ที่เลือกตั้ง นั้น ๆ และกำหนดเกณฑ์คะแนนเสียงสำหรับผู้ได้รับเลือกตั้ง

๒.๙ หมวด ๙ การดำเนินการตรวจสอบการเลือกตั้ง

กำหนดวิธีการดำเนินการตรวจสอบการเลือกตั้งโดยลดขั้นตอนการดำเนินการตามที่กฎหมาย เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการตรวจสอบการเลือกตั้งในเชิงรุก

๒.๑๐ หมวด ๑๐ บทกำหนดโทษ

กำหนดความผิดและโทษเกี่ยวกับการฝ่าฝืนข้อห้ามหรือไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด โดยฐานความผิดที่สำคัญ ได้แก่ การกระทำความผิดตามมาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง ที่ถือว่าเป็นการกระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง นอกจากนี้ ยังกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจกันบุคคลไว้เป็นพยานได้ (มาตรา ๑๓๘) และกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย (มาตรา ๑๔๐)

คำอธิบายสรุปสาระสำคัญ
พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒
และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๖

๑. ความมุ่งหมายของกฎหมาย

เพื่อให้ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ สามารถช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เว้นแต่เป็นการดำเนินการโดยมิชอบด้วยหน้าที่และอำนาจอันเป็นการกลั่นแกล้งผู้สมัคร ทั้งนี้สิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตามนัยนี้ถือว่าการช่วยพัฒนาระบบประชาธิปไตยตั้งแต่ฐานราก เพราะหลักปรัชญาทางการเมืองและการปกครองทั่วไปถือว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน เป็นการพัฒนาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งซึ่งจะมีผลต่อการเมืองระดับประเทศให้มีความเจริญมั่นคง ดังเช่นนานาอารยประเทศทั้งหลาย

๒. สรุปสาระสำคัญของกฎหมาย

เพื่อให้การตรากฎหมายเป็นไปตามเจตนารมณ์ข้างต้น จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๖ มาตรา ๓๔ ขึ้นใช้บังคับ โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ อาจช่วยผู้สมัครในการหาเสียงเลือกตั้งดังกล่าวได้ ทั้งนี้ หากปรากฏข้อเท็จจริงว่า ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ กระทำการใด ๆ โดยมิชอบด้วยหน้าที่และอำนาจอันเป็นการกลั่นแกล้งผู้สมัครใด คณะกรรมการการเลือกตั้งหรือกรรมการการเลือกตั้งหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย มีอำนาจสั่งให้ยุติหรือระงับการกระทำนั้นได้ และกรรมการการเลือกตั้งที่พบเห็นการกระทำที่มีชอบดังกล่าว มีอำนาจสั่งให้ระงับการกระทำนั้นได้ แล้วรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ
